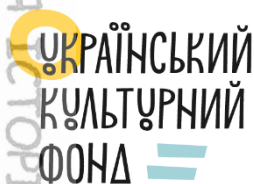

ВГО «Український центр вивчення історії Голокосту»

Центр єврейської освіти України

Український культурний фонд

Програма навчального модуля «Історія Голокосту на теренах України» (очно-дистанційна форма навчання)

- I. Профіль програми
- II. Пояснювальна записка
- III. Навчально-методичні матеріали для тренера і слухачів
- IV. Список рекомендованої літератури

Автори: Подольський А. Ю., кандидат історичних наук, Лімонова О. Є.

Київ, 2019 рік

Вступ

Програма навчального модуля «Історія Голокосту на теренах України» покликана надати слухачам історичну інформацію щодо історії Голокосту на теренах України і Європи в роки Другої світової війни, інтегрувати тему Голокосту в історичний контекст подій Другої світової війни та нацистської окупації теренів України в цей час, а також надати методику викладання історії Голокосту в Україні, продемонструвати сучасні методичні підходи до вивчення і викладання цієї теми.

Цільова група навчального модуля – педагогічні працівники всіх категорій (учителі історії, правознавства, громадянської освіти, вчителі філологічних дисциплін, педагоги, що викладають факультативні курси з єврейської історії та культури, практичні психологи, соціальні педагоги) і керівні кадри (директори, заступники директора з виховної роботи, класні керівники).

Навчання здійснюється за очно-дистанційною формою, що складається з самопідготовки (10 годин) і очного тренінгу з відпрацювання практичних навичок (24 години). Загальний обсяг – 34 години.

Окремі елементи модуля перебувають у процесі апробації в усіх регіонах України, починаючи з вересня 2018 р.

Програму навчального модуля «Історія Голокосту на теренах України» можна впроваджувати у закладах післядипломної освіти у вигляді навчального модуля у складі курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників або як окремий очно-дистанційний курс.

Навчально-методичний комплект складається з опису профілю програми навчального курсу, пояснювальної записки до нього та навчально-методичних матеріалів для тренера і слухачів.

ЗМІСТ

I.	Профіль програми навчального модуля «Історія Голокосту на теренах України»	4
II.	Пояснювальна записка до профілю програми навчального модуля «Історія Голокосту на теренах України»	8
	Мета й очікувані результати навчання	8
	Можливі способи впровадження програми у практику закладів післядипломної педагогічної освіти (ППО)	9
	Контекст програми: державні стандарти й освітні галузі	9
	Цільова група	9
	Модель навчання за модулем	9
	Дистанційна складова навчального модуля	9
	Очна складова навчального модуля: науково-методичний семінар	10
	Мета і структура семінару	10
	Способи впровадження семінару у практику закладів ППО	11
	Зміст і загальні очікувані результати семінару	11
	Стратегія навчання на семінарі	12
	Система оцінювання на семінарі	12
	Вимоги до тренера	12
III.	Навчально-методичні матеріали для тренера і слухачів	14
	Орієнтовна програма проведення семінару	14
	Анкета для анонімного оцінювання навичок учасника	15
IV.	Список рекомендованої літератури	16

I. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ «ІСТОРІЯ ГОЛОКОСТУ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ»

Мета програми:

- надати слухачам історичні знання щодо історії Голокосту на теренах України і Європи в роки Другої світової війни;
- інтегрувати тему Голокосту в історичний контекст подій Другої світової війни та нацистської окупації теренів України в цей час;
- надати методiku викладання історії Голокосту в Україні, продемонструвати сучасні методичні підходи до вивчення і викладання цієї теми.

Характеристика

Предметна сфера: історія, педагогіка.

Фокус модуля – спеціальний. Акцент на розгляді конкретних історичних подій Голокосту, інтегрування теми в контекст загальноєвропейської і світової історії, а також методичний супровід викладання історії Голокосту в навчальних закладах.

Орієнтація. Модуль є комбінацією професійної та прикладної орієнтацій.

Особливості. Модуль є особливим, тому що акцентує увагу не тільки і не стільки на історії Голокосту, скільки на розгляді методичних можливостей цієї теми, огляді наявних практик вивчення теми як в Україні, так і за кордоном (країни Євросоюзу, Ізраїль, США), а також надає конкретні методичні рекомендації щодо викладання і комеморативних практик зі вшанування пам'яті жертв Голокосту.

Застосування

Після завершення модуля вчителі зможуть використовувати його матеріали у викладанні історії України, всесвітньої історії, у виховній роботі.

Стиль освіти

Підходи до навчання. Стиль навчання – орієнтований на слухача, активний. Лекції чергуються з практикумами, відбувається навчання на основі завдань, заохочуються дискусії, рефлексивне навчання, робота в групах, а також індивідуальна робота.

Методи оцінювання. Оцінюють ключові фахові компетентності учасника, набуті в процесі навчання за модулем. Оцінювання здійснюють шляхом анонімного анкетування інших учасників, а також тренерів щодо навичок на основі презентації учасниками власних розробок навчально-виховних заходів для учнів.

Ключові компетентності

Загальні

- Здатність навчатися та самонавчатися.
- Здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою.
- Здатність діяти на підставі етичних суджень.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Здатність застосовувати знання на практиці.
- Здатність до фахового спілкування з непрофесіоналами у темі.

Фахові

- *Історична тема.* Детальні знання і розуміння цієї тематичної сфери, дискусій на цю тему.
- *Наступність історичних періодів.* Здатність проводити адекватні паралелі між історією та сучасністю. Розуміння важливості збереження пам'яті про історичні події та передавання її наступним поколінням.
- *Аналіз джерел.* Пошук, добір і доцільне використання відео, фото, текстових документів та інших джерел.
- *Термінологія.* Вживання виваженої, історично-доцільної термінології для цієї теми.
- *Знання ресурсів.* Вільне орієнтування у додаткових ресурсах (у тому числі ІКТ) та здатність використовувати їх відповідно.

Результати навчання

- ✓ Обізнаність у темі, здатність продуктивно дискутувати.
- ✓ Здатність презентувати результати індивідуальної чи групової роботи.
- ✓ Здатність продуктивно працювати в групі.
- ✓ Здатність аналізувати історичні джерела, інтерпретувати та контекстуалізувати їх.
- ✓ Вміння працювати зі специфічними видами джерел: усно-історичними, щоденниками, спогадами тощо.
- ✓ Здатність використовувати ІКТ-ресурси, аналізуючи їхній зміст.
- ✓ Здатність використовувати інструменти інших гуманітарних дисциплін.
- ✓ Здатність застосовувати на практиці новітні методики викладання.
- ✓ Вміння поєднувати сучасні методики викладання з власним методичним доробком.

Обсяг годин/кредитів ЄКТС, який потрібен для реалізації навчального модуля становить 34 години / 1 кредит ЄКТС:

дистанційна (теоретична підготовка) – 10 годин;
 очна (відпрацювання практичних умінь) – 24 години.

Вартість навчання

Участь у програмі коштує 500 грн (потрібно сплатити після підтвердження участі).

Усі учасники самостійно оплачують дорожні та/або інші витрати, пов’язані з участю у навчанні.

Реєстрація

Для реєстрації стежте за оголошеннями [на сайті](#) та у [Фейсбуці](#) УЦВІГ.

Додаткова інформація або рання реєстрація можливі за адресою: uhcenter@holocaust.kiev.ua

Максимальна кількість учасників групи: 25.

Мінімальна кількість учасників групи: 10.

Усі учасники отримають сертифікати за встановленою формою.

Зміст модуля

	Тема	Зміст навчального матеріалу	Результати навчання
1	Особливості Голокосту на українських теренах (<i>6 годин</i> , лекції та практикуми)	<ul style="list-style-type: none"> - Нацистський окупаційний режим 1941–1944 років. - Утворення гетто та особливості виживання в них. - Особливості «остаточного розв’язання єврейського питання» в різних зонах окупації 	Знати історію подій Голокосту на теренах України. Розуміти причини і наслідки різниці в перебігу подій Голокосту в різних зонах нацистської окупації України
2	Українсько-єврейські взаємини в роки Другої світової війни (<i>4 години</i> , лекції та практикуми)	<ul style="list-style-type: none"> - Реакція українського населення на події Голокосту. - Виконавці та мовчазні пособники нацистів. - Праведники народів світу 	Розуміти особливості українсько-єврейських взаємин до Другої світової війни. Розуміти різні види реакції (дії або бездіяльність) неєврейського населення на події Голокосту
3	Стратегії виживання під час Голокосту (<i>4 години</i> , лекції та практикуми)	<ul style="list-style-type: none"> - Кожен випадок виживання жертв Голокосту індивідуальний та особливий. - Спільні риси поведінки євреїв задля порятунку. 	Знати про різні варіанти і стратегії виживання жертв Голокосту. Вміти виокремлювати спільні риси в поведінці спільнот в умовах

		<ul style="list-style-type: none"> - Особливості дій неєврейського населення задля порятунку євреїв 	екстреми Другої світової війни
4	Щоденники і спогади у викладанні історії Голокосту. Методичні рекомендації. (6 годин, лекції та практикуми)	<ul style="list-style-type: none"> - Рекомендації щодо підбирання та аналізу джерел. - Інтерпретація інформації, отриманої зі щоденників. - Методичні можливості щоденників і спогадів для викладання історії Голокосту 	Володіти методиками роботи зі щоденниками та спогадами. Вміти добирати та критично аналізувати зміст таких джерел
5	Як говорити з учнями про вибір людини в ситуації екстреми Голокосту (4 години, лекції та практикуми)	<ul style="list-style-type: none"> - Рекомендації щодо викладання емоційно травматичного матеріалу. - Особливості добирання матеріалу та роботи з ним відповідно до вікових особливостей учнів. - Способи зняття емоційної напруги викладачем із метою запобігання емоційному вигоранню 	Вміти добирати матеріал відповідно до вікових особливостей учнів. Розуміти, як налагодити сприятливі емоційні умови в аудиторії для кращого сприйняття складного матеріалу
6	Комеморативні практики зі вшанування пам'яті жертв Голокосту. Як і коли проводити пам'ятні заходи (6 годин, лекції та практикуми)	<ul style="list-style-type: none"> - Пам'ятні дати з історії Голокосту. - Вибір теми для проведення заходу зі вшанування пам'яті. - Вибір форми проведення заходу. - Заохочення пошукової, дослідницької роботи учнів 	Знати загальнодержавні та місцеві дати вшанування пам'яті жертв Голокосту. Вміти добирати теми та форми проведення заходів зі вшанування пам'яті
7	Сучасні методики викладання історії Голокосту. Європейський та український досвід (4 години, лекції та практикуми)	<ul style="list-style-type: none"> - Український досвід (УЦВІГ, Центр міської історії, Всеукраїнська асоціація «Нова доба» тощо). - Ізраїльський досвід (Меморіальний комплекс історії Голокосту Яд Вашем). - Польський досвід (Ośrodek «Brama Grodzka – Teatr NN»). - Німецький досвід (Федеральна агенція з громадянської освіти bpb.de). - Американський досвід (Фонд Шоа Інституту візуальної історії 	Знати про різні сучасні методики викладання історії Голокосту, що застосовують в Україні та за кордоном. Розуміти, які саме методики підходять для застосування у власних аудиторіях. Вміти поєднувати в роботі елементи різних методик, одночасно пропонуючи власні напрацювання

	Університету Південної Каліфорнії США – (Witness, IWalk)	
--	--	--

II. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ДО ПРОФІЛЮ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ «ІСТОРІЯ ГОЛОКОСТУ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ» (ОЧНО-ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ)

МЕТА Й ОЧКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Метою навчальної програми є надати слухачам історичні знання щодо історії Голокосту на теренах України і Європи в роки Другої світової війни; інтегрувати тему Голокосту в історичний контекст подій Другої світової війни та нацистської окупації теренів України в цей час; надати методiku викладання історії Голокосту в Україні, продемонструвати сучасні методичні підходи до вивчення і викладання цієї теми.

У результаті навчання педагогічні працівники:

- ⇒ *знають* концептуальні й методичні основи викладання емоційно складного навчального матеріалу, відповідно до вікових особливостей розвитку та поведінки учнів, способи організації сприятливого навчального середовища;
- ⇒ *вмотивовані і здатні* працювати зі специфічними видами джерел: усно-історичними, щоденниками, спогадами тощо; застосовувати на практиці новітні методики викладання; вміють поєднувати сучасні методики викладання з власним методичним доробком; застосовувати інтерактивні методи навчання, які забезпечують активну участь кожного учня; творчу співпрацю між собою і з учителем; навчання на ситуаціях, наближених до реального життя; сприятливий емоційний клімат у класі; формування відчуття класу як єдиної команди;
- ⇒ *володіють методами* розвитку в учнів ключових психосоціальних компетентностей: критичного мислення, аналізу проблем і прийняття рішень, креативності, самоусвідомлення і самооцінки, ефективної комунікації, самоконтролю, емпатії, здатності до кооперації, переговорів, поваги до культурних відмінностей, запобігання і конструктивного розв'язання конфліктів.

Зазначимо, що розвиток у дітей і підлітків ключових психосоціальних компетентностей вищого порядку є одним із головних пріоритетів Нової української школи (НУШ).

МОЖЛИВІ СПОСОБИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ У ПРАКТИКУ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ (ППО)

Програма може впроваджуватися у закладах післядипломної освіти у вигляді навчального модуля у складі курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників або як окремий очно-дистанційний курс обсягом 1 кредит ЄКТС.

КОНТЕКСТ ПРОГРАМИ: ДЕРЖАВНІ СТАНДАРТИ Й ОСВІТНІ ГАЛУЗІ

Зміст, завдання і очікувані результати навчання педагогічних працівників за модулем «Історія Голокосту на теренах України» визначаються, насамперед, чинними державними стандартами двох освітніх галузей: «Гуманітарні науки» (03) і «Соціальні та поведінкові науки» (05).

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Курс розраховано на вчителів історії, правознавства, громадянської освіти, вчителів філологічних дисциплін, педагогів, які викладають факультативні курси з вивчення єврейської історії та культури, класних керівників, заступників директора з виховної роботи, практичних психологів, соціальних педагогів.

МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ ЗА МОДУЛЕМ

Підготовка педагогічних працівників за навчальним модулем «Історія Голокосту на теренах України» проходить за очно-дистанційною моделлю.

Дистанційне навчання здійснюється шляхом самостійного ознайомлення з різними сучасними методиками викладання історії Голокосту, що застосовують в Україні та за кордоном, створення власного навчально-виховного заходу з урахуванням комеморативних практик зі вшанування пам'яті жертв Голокосту.

Очне навчання проходить у формі науково-методичного семінару з відпрацюванням практичних навичок на базі закладів післядипломної педагогічної освіти за відповідною програмою.

ДИСТАНЦІЙНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ

Ознайомитися з сучасними методиками викладання історії Голокосту можна за такими посиланнями:

- ✓ <http://www.holocaust.kiev.ua/> (Український центр вивчення історії Голокосту)
- ✓ <http://tkuma.dp.ua/ua/> (Український інститут вивчення Голокосту «Ткума»)

- CENTER FOR HOLOCAUST STUDIES ♦ УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ВІСНОВАННЯ ІСТОРІЇ
- ✓ <http://www.lvivcenter.org/uk/> (Центр міської історії)
 - ✓ <https://www.novadoba.org.ua/> (Всеукраїнська асоціація вчителів історії «Нова доба»)
 - ✓ <https://www.yadvashem.org/ru.html> (Меморіальний комплекс історії Голокосту Яд Вашем)
 - ✓ <http://teatrnn.pl/edukacja/> (Ośrodek «Brama Grodzka – Teatr NN»)
 - ✓ <http://www.bpb.de/die-bpb/138859/> (Німецька Федеральна агенція з громадянської освіти)
 - ✓ <https://iwitness.usc.edu/sfi/Global/Portal.aspx?pid=b01c07cb-b05b-4793-8368-185d884862af> (Фонд Шоа Університету Південної Каліфорнії США)

Призначення. Робота з наведеними онлайн-ресурсами дає змогу детально ознайомитися з різноманітними сучасними формами та методами викладання суспільно-важливих тем, у тому числі історії Голокосту.

Попереднє домашнє завдання. Просимо учасників попередньо ознайомитися з різними методиками викладання історії Голокосту, що застосовують в Україні та за кордоном. Визначитися, які саме методики підходять для застосування у власних аудиторіях. Спробувати поєднати в роботі елементи різних методик, одночасно пропонуючи свої напрацювання, для створення власного сценарію (розробки) навчально-виховного заходу. Під час створення методичної розробки заходу треба звернути увагу на такі аспекти:

- вибір пам'ятних дат з історії Голокосту для проведення заходу;
- вибір теми для проведення заходу зі вшанування пам'яті;
- вибір форми проведення заходу;
- заохочення пошукової, дослідницької роботи учнів.

ОЧНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО МОДУЛЯ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СЕМІНАР

МЕТА І СТРУКТУРА СЕМІНАРУ

Мета семінару: отримання учасниками ґрунтовних теоретичних знань з історії Голокосту, а також відпрацювання практичних навичок педагогічних працівників для подальшого навчання учнів за відповідною тематикою.

Обсяг семінару: 24 години.

Структура семінару: передбачає наявність лекційних і практичних занять, дискусій і рефлексій.

СПОСОБИ ВПРОВАДЖЕННЯ СЕМІНАРУ У ПРАКТИКУ ЗАКЛАДІВ ППО

Поставлені завдання рекомендовано втілювати у вигляді неперервного 5-денного семінару.

Однак, у разі необхідності, за вибором закладу післядипломної педагогічної освіти, реалізацію програми семінару можна розвести у часі за окремим графіком. При цьому місце і час моделювання педагогічними працівниками уроків-тренінгів для учнів, а також їх демонстрації, визначають уповноважені представники закладів ППО.

ЗМІСТ І ЗАГАЛЬНІ ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ СЕМІНАРУ

Зміст семінару наведено у профілі програми навчального модуля (с. 6, пункти 1–5). Орієнтовну програму 5-денного семінару, що реалізує цей зміст, наведено у ресурсних матеріалах для тренера (с....).

У результаті участі в семінарі з відпрацюванням практичних навичок педагогічні працівники:

- ⇒ знають історію подій Голокосту на теренах України, розуміють причини і наслідки різниці в перебігу подій Голокосту в різних зонах нацистської окупації України;
- ⇒ розуміють причиново-наслідкові зв'язки між українсько-єврейськими взаєминами до Другої світової війни і реакцією (діями) неєврейського населення на події Голокосту;
- ⇒ володіють методиками роботи зі щоденниками та спогадами;
- ⇒ готові застосовувати різні форми інтерактивного навчання (обговорення у колі, аналіз ситуацій (кейсів), виконання проектів, дискусії, робота у малих групах, рольові ігри тощо);
- ⇒ почуваються впевнено у навчанні дітей ключових психосоціальних навичок (критичного мислення, аналізу проблем і прийняття рішень, креативності, самоусвідомлення і самооцінки, ефективної комунікації, самоконтролю, емпатії, здатності до кооперації, переговорів, поваги до культурних відмінностей, запобігання і конструктивного розв'язання конфліктів тощо);
- ⇒ володіють методами і прийомами, які забезпечують демократичну дисципліну в класі без примусу і покарань;

⇒ вміють організовувати активне і мотивувальне обговорення у класі (формувані проблемні ситуації, ставити відкриті запитання, надавати позитивний зворотній зв'язок тощо).

СТРАТЕГІЯ НАВЧАННЯ НА СЕМІНАРІ

Лекції і практикуми для педагогів проводять спеціально підготовлені лектори і тренери.

Після знайомства, створення доброзичливої атмосфери, отримання базових знань з історії Голокосту в Україні, обговорення релевантних концептуальних і методичних питань, учасники стають «учнями» і беруть участь у практикумах, які проводять тренери.

У заключній частині семінару учасники презентують свої сценарії (розробки) навчально-виховних заходів, які створювались під час дистанційної частини модуля (з урахуванням усіх бажаних умов) і корегувались під час очної частини, відповідно до отриманих нових знань і набутих навичок.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НА СЕМІНАРІ

На семінарі здійснюється оцінювання ключових фахових компетентностей учасника, набутих у процесі навчання за модулем, – шляхом анонімного анкетування інших учасників, а також тренерів щодо навичок особи, яку оцінюють.

Оцінювання навичок володіння сучасними методами викладання проводять на основі презентацій учасниками власних розробок навчально-виховних заходів для учнів.

ВИМОГИ ДО ТРЕНЕРА

Практикуми з відпрацювання практичних навичок педагогічних працівників мають проводити спеціально підготовлені тренери. Таку підготовку можна пройти на базі Українського центру вивчення історії Голокосту.

Нижче наведено узагальнені вимоги до рівня підготовленості тренера.

Тренер має знати:

- ⇒ програму курсу історії України, громадянської освіти;
- ⇒ особливості навчання дітей і дорослих;
- ⇒ інтерактивні методи та особливості їх застосування;
- ⇒ опорні плани проведення тренінгів для учнів;

⇒ методи і процедури оцінювання на практикумах учителів.

Тренер має вміти:

- ⇒ чітко формулювати цілі практикуму та його складових частин;
- ⇒ враховувати потреби та очікування учасників;
- ⇒ дотримуватися рекомендованого плану;
- ⇒ забезпечувати демократичну дисципліну;
- ⇒ робити презентації;
- ⇒ організувати активне обговорення;
- ⇒ організувати відпрацювання практичних умінь;
- ⇒ організувати зворотний зв'язок.

Тренеру корисно знати:

- ⇒ як подолати страх і хвилювання;
- ⇒ як підтримувати доброзичливу атмосферу на практикумі;
- ⇒ як реагувати на складних учасників.

ІІІ. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ТРЕНЕРА І СЛУХАЧІВ

ОРІЄНТОВНА ПРОГРАМА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРУ

Перший день	
1 год.	Знайомство з учасниками. Очікування від семінару. Правила роботи
1,5 год.	Історія Голокосту в Європі (лекція)
0,5 год.	Перерва
2 год.	Практикум Рекомендації для викладання історії Голокосту
Другий день	
1,5 год.	Українці і євреї. Регіональні особливості взаємовідносин (під владою різних держав). Лекція
15 хв.	Перерва
1,5 год.	Особливості Голокосту на теренах України
1 год.	Обід
1,5 год.	Практикум Антисемітська окупаційна пропаганда на теренах України
1 год.	Обговорення Сучасні методики викладання історії Голокосту в міжнародній практиці
Третій день	
1,5 год.	Практикум Злочини нацистського окупаційного режиму та ставлення до них із боку неєврейського населення
15 хв.	Перерва
1,5 год.	Практикум Потенціал використання особистих спогадів у викладанні історії Голокосту
1 год.	Обід
1 год.	Як і коли проводити пам'ятні заходи
15 хв.	Перерва
1 год.	Викладання емоційно травматичного матеріалу. Особливості
Четвертий день	
1,5 год.	Вживання у гетто, спротив та опір, масове вбивство
15 хв.	Перерва
1,5 год.	Практикум Усна історія. Свідчення тих, хто пережив Голокост на українських землях
1 год.	Обід
1,5 год.	Презентації проектів учасників
0,5 год.	Перерва
1,5 год.	Презентації проектів учасників
П'ятий день	
2 год.	Презентації проектів учасників
15 хв.	Перерва
1 год.	Рефлексія. Підбиття підсумків семінару

АНКЕТА ДЛЯ АНОНІМНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВИЧОК
УЧАСНИКА

<i>Ключові фахові компетентності</i>	I	II	III	IV
Має достатні знання і розуміння цієї тематичної сфери, дискутує на цю тему				
Здатна(-тен) проводити адекватні паралелі між історією та сучасністю				
Розуміє важливість збереження пам'яті про історичні події та передавання її наступним поколінням; доцільність проведення відповідних заходів зі вшанування пам'яті				
Вміє добирати й доцільно використовувати відео, фото, текстові документи та інші джерела				
Вживає виважену, історично-доцільну термінологію для цієї теми				
Вільно орієнтується в додаткових ресурсах (у тому числі ІКТ) та здатна(-тен) використовувати їх відповідно				

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабий Яр. Человек, история, власть: Сборник документов и материалов / Составители: Т. Евстафьева, В. Нахманович. – Кн. 1. – Киев, 2004.
2. Бабин Яр: пам'ять на тлі історії. Путівник для вчителя: збірник навчально-методичних розробок шкільних занять на основі віртуальної виставки та документального фільму / Редактор-упорядник В. Бобров. – Київ, 2017.
3. Бартов О. Стерті. Зникаючі сліди євреїв Галичини в сучасній Україні / Переклад з англійської С. Коломійця. – Київ, 2010.
4. Вестлі Бйорн. Війна мого батька / Переклад з норвезької Д. Нікандрова, М. Щирби. – Київ, 2014.
5. Винокурова Ф. Голокост на території Вінницької області. Джерельний аспект: Дис. канд. іст. наук. – Київ, 2003.
6. Винокурова Ф. Евреи Винничины в период Второй мировой войны. Малоизвестные документы и новые интерпретации. Т. 3. – Винница, 2000.
7. Від першої особи: історія Голокосту у свідченнях очевидців. – Київ, 2014.
8. Гауптман Мікаель. Забуті могили / Переклад з польської А. Шарого; Український центр вивчення історії Голокосту. – Київ, 2017.
9. Голокост в Україні (1941–1944): Словник-довідник / Авт.-упор. О. Гісем, О. Мартинюк / Укр. центр вивчення історії Голокосту, Дім Анни Франк (Амстердам, Нідерланди). – Вид. 2-ге, випр. і доп. – Київ, 2007.
10. Гон М. Із кривдою на самоті. Українсько-єврейські взаємини на західноукраїнських землях у складі Польщі (1935–1939 рр.). – Рівне, 2005.
11. Дімент Майкл. Самотній вигнанець. Щоденник про Свинюхи та гетто в Локачах / За редакцією Ш. Ягалом (Дімента). – Київ, 2016.
12. Евреи Украины: Учебно-методические материалы / Составитель И. Кабанчик. – Днепропетровск, 2004.
13. Елисаветский С. Бердичевская трагедия. – Киев, 1991.
14. Елисаветский С. Полвека забвения. – Киев, 2000.
15. Єврейський опір в Україні в період Голокосту: Збірник наукових статей за редакцією М. Тяглою. – Дніпропетровськ; Запоріжжя, 2004.
16. Єврейські діти України – жертви Голокосту / Упорядники: А. Подольський, Ю. Смілянська; Український центр вивчення історії Голокосту. – Київ, 2004. – (Серія «Українська бібліотека Голокосту»).
17. Забарко Б. Живыми остались только мы. Свидетельства очевидцев. – Киев, 2000.
18. Інформаційно-педагогічний бюлетень Українського центру вивчення історії Голокосту «Уроки Голокосту» № 12–26. – Київ, 2007–2011.
19. Історія Голокосту в Україні: Довідник термінів / Упорядник О. Гісем; Український центр вивчення історії Голокосту. – Київ, 2003. – (Серія «Українська бібліотека Голокосту»).
20. Історія і уроки Голокосту: Збірник науково-дослідних учнівських робіт, 2006–2009 рр. – Київ, 2010.

21. Катастрофа та опір українського єврейства: Збірник наук. статей / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. – Київ, 1999.
22. Ковба Ж. Людяність у безодні пекла. – Київ, 1999; 2001.
23. Козерод О. Євреї України в період нової економічної політики 1921–1929 рр. – Київ, 2003.
24. Круглов А. Уничтожение евреев Украины (1941–1944): Сборник документов и материалов. – Киев, 2003.
25. Круглов А. Уничтожение евреев Украины (1941–1944): Справочник. – Киев, 2001.
26. Круглов А. Уничтожение еврейского населения Украины в 1941–1944 гг. Хроника событий. – Харьков, 1997.
27. Кувалек Роберт. Табір смерті у Белжеці / Переклад з польської О. Колесник. – Київ, 2018.
28. Лауер Венді. Творення нацистської імперії та Голокост в Україні / Переклад з англійської Є. Ровного, С. Коломійця. – Київ, 2010.
29. Левітас Ф. Євреї України у роки Другої світової війни. – Київ, 1997
30. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Пропаганда та “єврейське питання” в ЗМІ на окупованій нацистами території України, 1941–1944» // Наукові записки: Збірник / Ін-т політ. і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Вип. 31. – Київ, 2006.
31. Митрополит Андрей Шептицький. Документи і матеріали 1941–1944 / Упорядник Ж. Ковба. Київ, 2003.
32. Михман Д. Историография Катастрофы. Еврейский взгляд. – Днепропетровск, 2005.
33. Мицель М. Евреи Украины (1943–1953). – Киев, 2003.
34. Місця скорботи (Львівська область) / Упорядник І. Кабанчик. – Львів, 2002.
35. Нариси з історії та культури євреїв України / Упорядники та редактори: Л. Фінберг і В. Любченко; Бібліотека інституту юдаїки. – Київ, 2005.
36. Науковий часопис «Голокост і сучасність. Студії в Україні та світі». Видання Українського центру вивчення історії Голокосту. № 1–8. – Київ, 2005–2010.
37. Науково-педагогічний бюлетень Українського центру вивчення історії Голокосту «Голокост і сучасність». № 1–11. – Київ, 2002–2003.
38. Ойєрбах Р. На полях Треблінки / Переклад з їдиш І. Гусєва; Укр. центр вивчення історії Голокосту. – Київ, 2007. – (Серія «Українська бібліотека Голокосту»).
39. Передайте детям Вашим: Сборник документов и материалов / Составитель М. Тяглый. – Симферополь, 2001.
40. Подольський А. Нацистський геноцид щодо євреїв України (1941–1944): Дис. канд. іст. наук. – Київ, 1996.

41. Подольський А. Ю. Уроки минулого: Історія Голокосту в Україні: Навч. посібник / Музей «Будинок Анни Франк», Укр. центр вивчення історії Голокосту. – Київ, 2007.
42. Поза межами розуміння. Богослови та філософи про Голокост / Бібліотека інституту юдаїки. – Київ, 2001.
43. Рабин Давид Кахане. Щоденник Львівського гетто / Упорядник Ж. Ковба. – Київ, 2003.
44. Редліх Ш. Разом та наріжно в Бережанах. Спогади. – Київ, 2002.
45. Роми: міфи та факти: Навчально-методичний посібник для вчителя з протидії ромофобії / Автори-упорядники О. Войтенко, М. Тяглий. – Київ, 2018.
46. Свідчення колишніх в'язнів гетто та партизанів щодо Катастрофи та Опору / Упорядник С. Єлісаветський; Український центр вивчення історії Голокосту. – Київ, 2002. – (Серія «Українська бібліотека Голокосту»).
47. Снайдер Тімоті. Криваві землі. – Київ, 2011.
48. Сусленський Я. Справжні герої. Про участь громадян України у рятуванні євреїв від фашистського геноциду. – Київ, 1993
49. Холокост в Криму: Сборник документов и материалов / Составитель М. Тяглий; Украинский центр изучения истории Холокоста. – Киев, 2002. – Серия «Украинская библиотека Холокоста».
50. Хонигсман Я. Катастрофа еврейства Западной Украины. – Львов, 1998.
51. Хонигсман Я. Львовское гетто. – Львов, 1993.
52. Чайка Т. Холокост в Украине: история, психология, этика: Материалы к учебному курсу. – Киев, 2002.
53. Щоденник Анни Франк. – Київ, 2003.
54. Щоденник Давида Рубіновича. – Київ, 2009.
55. Элиах Я. Бог здесь больше не живет. Хасидские истории эпохи Катастрофы / Библиотека Евразийского Еврейского Конгресса. – Москва, 2005.